

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Δ. ΚΑΡΑΤΑΣΟΥ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΟ 1873

Στὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐγγράφων ποὺ ἀφοροῦν τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον, εὐρίσκεται καὶ ἡ ἀλληλογραφία ποὺ ἀναφέρεται σὲ περιπέτεια τοῦ Ἀναστασίου Δ. Καρατάσου στὴν Θεσσαλονίκη τὸ 1873¹.

Ὁ Ἀναστάσιος Καρατάσος ἦταν υἱὸς τοῦ Τσάμη Καρατάσου, ὁ ὁποῖος ὀργάνωσε τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα στὴν Χαλκιδική τὸ 1854. Ἐφερε τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ του Τάσου Καρατάσου, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς βασικοὺς πρωταγωνιστὲς τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ναούσης τὸ 1822, μὲ ἀξιόλογη συμμετοχὴ καὶ στὶς πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις στὴν Νότια Ἑλλάδα.

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ δημοσιευόμενον ἐγγραφο τοῦ τότε Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ὁ Ἀναστάσιος Καρατάσος ἀνήκεν «εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὑπεραρίθμων μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιλοχίου... μέχρι τῆς 21ης Ἰουλίου (1872)... καθ' ἣν ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἄφεσις». Ἀκολούθησε δηλαδὴ καὶ αὐτὸς τὴν οἰκογενειακὴ παράδοση τοῦ στρατιωτικοῦ ἐπαγγέλματος.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσή του ἀπὸ τὸν Στρατὸ ἄρχισε μίαν σειράν ταξιδιῶν, ἀπὸ τὸν Αὐγούστο 1872, μὲ σταθμοὺς στὴν Θεσσαλονίκη, Νάουσα, Βέροια, Βόλο καὶ Ἅγιον Ὄρος.

Γύρω στὶς 20 Ἰανουαρίου 1873, προερχόμενος ἐκ Βόλου, ἔφθασε στὴν Θεσσαλονίκη μὲ σκοπὸ νὰ ἀνανεώσῃ τὸ διαβατήριό του καὶ νὰ συνεχίσῃ τὸ ταξίδι του πρὸς Κωνσταντινούπολη.

Ἀπὸ τὰ ἐγγραφα ποὺ δημοσιεύουμε δὲν προκύπτουν οἱ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποῖους πραγματοποιίησε τὰ ταξίδια αὐτὰ ὁ Ἀναστάσιος· ἡ φήμη ὅμως τῆς οἰκογενείας του, ἡ στρατιωτικὴ ιδιότητά του καὶ ἡ χρονικὴ ἀπόσταση τῶν δεκαεννέα μόλις ἐτῶν ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ 1854, θὰ πρέπει ἴσως νὰ ὀδηγήσουν καὶ τὴν δική μας σκέψη, ὅπως καὶ τὴν τῶν τότε Θεσσαλονικέων, στὴν πιθανότητα νὰ ἦταν δραστηριοποιημένος γιὰ κάποια ἐπαναστατικὴ προετοιμασία.

1. Φάκ. 1873/36-2 «Προξενικὰ Θεσσαλονίκης, Ἰωαννίνων, Καβάλας κ.ἄ.». Ἡ ἔρευνά μας ἐγίνε τὸν χειμῶνα 1973-1974. Τὴν τότε διευθύντρια τοῦ Ἀρχείου κ. Δόμνα Δοντᾶ εὐχαριστῶ θερμῶς.

Στις 5 Φεβρουαρίου τοῦ 1873, ἐνῶ ὁ Ἀναστάσιος βρισκόταν «ἐξῶθεν τοῦ ξενοδοχείου Βενεδέτου ἐν τῇ κεντρικωτέρᾳ τῆς πόλεως ὁδῶ»¹, συνελήφθη ἀπὸ τὴν ἀστυνομία καὶ ὁδηγήθηκε στὸ Διοικητήριον· τὸν κράτησαν δύο ὥρες περίπου, τοῦ ἔκαναν σωματικὴ ἔρευνα, τὸν ἀνέκριναν καὶ ἀκολούθως τὸν ἀπέστειλαν μὲ συνοδεία στὸ Ἑλληνικὸ Προξενεῖο. Τὴν ἐπομένη ὁ Πρόξενος ζήτησε ἐξηγήσεις ἀπὸ τὸ Διοικητήριον γιὰ τὴν σύλληψη ὡς ἀπάντηση ἐζητήθη «ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποπομπὴ τοῦ Καρατάσου, συνεπεῖα ἐγγράφου καταγγελίας τῆς ἀστυνομίας ὅτι ἔκανεν ἀτόπους τινὰς ὁμιλίας καὶ ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Τσάμη Καρατάσου καὶ συγχρόνως διότι ἐγεννήθησαν ὑπόνοιαι μὴ τυχὸν εἶναι λιποτάκτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ διὰ τοῦτο συλληφθεὶς ἐστάλη εἰς τὸ Προξενεῖον».

Τὴν ἴδια ἡμέρα, 6 Φεβρουαρίου, ὁ Ἀναστάσιος υπέβαλε ἐγγραφή «διαμαρτύρησιν» πρὸς τὸ Προξενεῖο ζητώντας νὰ διαβιβασθῆ πρὸς τὸ Διοικητήριον, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀπαιτοῦσε ἰκανοποίησιν.

Ὁ Πρόξενος τοῦ συνέστησε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, πράγμα τὸ ὁποῖον ἔπραξεν ὁ Ἀναστάσιος τὴν 13ῃ Φεβρουαρίου, ἀναχωρήσας πρὸς Δαρδανέλλια-Κωνσταντινούπολη.

Στις 14 Φεβρουαρίου ὁ Πρόξενος συνέταξε σχετικὴ ἀναφορὰ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν, στὴν ὁποία συνῆψε καὶ ἀντίγραφο τῆς «διαμαρτυρήσεως» τοῦ Ἀναστασίου. Ὡς πιθανὴ αἰτία τῆς περιπετείας τοῦ Καρατάσου προβάλλει καὶ τὸ νὰ «ὑπεκινήθη ὑπὸ τοῦ Ὄθωμανοῦ Μεχμέτ Δορζέ, λόγῳ ἐκδικήσεως, διότι τὸν ἀδελφόν του ὁ Τσάμης Καρατάσος πολιορκήσας ἐν Συκιᾷ, τὸ 1854, ἔκαυσε ζῶντα μετὰ τῶν ὀπαδῶν του ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας»².

1. Προφανῶς ἐννοεῖ τὴν σημερινὴ Ἑγνατία ὁδὸ.

2. Ὁ Τσάμης Καρατάσος ἄρχιζε τὸ κίνημά του ἀποβιβαζόμενος στὴν Σιθωνία καὶ ἐπιτιθέμενος στὴν τουρκικὴ φρουρὰ τῆς Συκιᾶς. Οἱ Τοῦρκοι ἀντέταξαν τὴν τελευταία ἄμυνά τους ὀχυρωμένοι στὸν ἐνοριακὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σὲ ἓνα λοφίσκο στὴν μέση τοῦ χωριοῦ. Μετὰ τὴν ἄρνησή τους νὰ παραδοθοῦν ὁ ναὸς πυρπολήθηκε καὶ οἱ ἐγκλειστοὶ ἐξοντώθηκαν. Σχετ. βλ. Παναγ. Στάμου, Σύνοψις τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἡρωϊκῶν τῆς Χαλκιδικῆς ἀγώνων, Θεσσαλονίκη 1954, σσ. 15-16. Ἰωάν. Μαμλάκης, Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Τσάμη Καρατάσου στὴ Χαλκιδικὴ τὸ 1854, «Χρονικὰ τῆς Χαλκιδικῆς» 4 (1962) 157. Ὁ Στάμος, ἔ.ά., σ. 15, ἀναφέρει ὅτι «ἐν Συκιᾷ εὐρίσκοντο ἑκατὸν τεσσαράκοντα Τοῦρκοι στρατιῶται, Καρατζοβαλῆδες καλούμενοι, ὡς προερχόμενοι ἐκ Καρατζόβας, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Μπεοπούλου τινὸς υἱοῦ τοῦ Ντουζῆ». Δὲν ἀναφέρει τὴν προέλευση τῆς πληροφορίας του, δὲν ἀποκλείεται ὅμως τὰ ὀνόματα «Ντουζῆ» καὶ «Δορζέ» νὰ εἶναι μεταγραφῆς τοῦ ἴδιου τουρκικοῦ ὀνόματος. Ὁ ἴδιος συγγραφεὺς στὸ ἔργο του, Ἡ ἡρωϊκὴ Κασσάνδρα ἀνά τοὺς αἰῶνας, Ἀθῆναι 1961, σ. 72, σημ. 152, γράφει ὅτι «μεταξὺ τῶν φονευθέντων Τοῦρκων ἐν τῷ ναῷ ἦτο καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Βαλῆ Θεσσαλονίκης Χατζῆ Χαρήρ βέη τὸ ἀναφερόμενον ὡς Μπεόπουλον ὑπὸ τοῦ Χρυσανθίδου». Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀθα-

Τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν ζήτησε πληροφορίες ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Στρατιωτικῶν γιὰ τὸν Ἀναστάσιο καὶ στίς 3 Ἀπριλίου 1873 ἔστειλε ὁδηγίες στὸν ἐν Θεσσαλονίκη Πρόξενο γιὰ τὸν χειρισμὸ τοῦ θέματος, τοῦ ὁποῦ τὴν κατάληξη δὲν γνωρίζουμε.

Γιὰ τὸν Ἀναστάσιο Δ. Καρατάσο οἱ πληροφορίες ποὺ ἔχουμε εἶναι ἐλάχιστες¹.

Παραθέτουμε τὰ ἐγγράφα τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν διατηρώντας τὴν ὀρθογραφία τους.

Βασιλικὸν Ἑλληνικὸν Προξενεῖον

ἐν Θεσσαλονίκη

Ἐν Θεσσαλονίκη τῇ 14ῃ Φεβρουαρίου 1873

Ἀρ. πρωτ. 143

συν. 1

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν².

Ἐκ τῆς ᾧδε ἐν ἀντιγράφῳ ὑποβαλλομένης ἀναφορᾶς τοῦ κυρίου Ἀναστασίου Δ. Καρατάσου πρὸς τὸ Προξενεῖον θέλει πληροφορηθῆ τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον περὶ τοῦ δυσαρέστου γεγονότος τῆς συλλήψεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐγκλωρίας ἀστυνομίας, τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐνεργήθη καὶ τὰς συνοδευούσας αὐτὴν περιστάσεις.

Τὴν ἐπιούσαν ἐζητήσαμεν τὸν λόγον τῆς συλλήψεως τοῦ Καρατάσου καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀφαιρεθέντων ἀπ' αὐτοῦ ἀντικειμένων καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐκτελεσάντων τὴν σύλληψιν καὶ κράτησιν τοῦ Καρατάσου ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου ὑπὸ τὰς καταγγελλομένας περιστάσεις.

Ἀθῆμερὸν μᾶς ἐστάλη ταχέριον³ τοῦ Γενικοῦ Διοικητηρίου, δι' οὗ ζητεῖται ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποπομπὴ τοῦ Καρατάσου συνεπεία ἐγγράφου καταγγελίας τῆς ἀστυνομίας ὅτι δῆθεν ἔκαθεν ἀτόπους τινὰς ὁμιλίας καὶ ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Τσάμη Καρατάσου καὶ συγχρόνως διότι ἐγεννήθησαν ὑπόνοιαι μὴ τυχὸν εἶναι λιποτάκτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ διὰ τοῦτο δῆθεν συλληφθεὶς ἐστάλη εἰς τὸ Προξενεῖον.

Καὶ εἰς μὲν τὸν Ἀναστάσιον Καρατάσον συνεβούλευσα νὰ ἀπέλθῃ ἐντεῦ-

θανασίου ἐπισκευάσθηκε τὸ 1861 μὲ δαπάνες τοῦ Τσ. Καρατάσου· βλ. Ἰωακ. Παπαγγέλου, Χαλκιδική, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 170.

1. Γνωρίζουμε μόνον ὅτι ἦταν ὁ πρεσβύτερος ἀπὸ τὰ τέκνα τοῦ Τσάμη. Βλέπε Ἰ. Πετρώφ, Περίδοξος Κλεφτουριά τῆς Μακεδονίας (ἐπιμέλεια Γ. Χ. Χιονίδη), Θεσσαλονίκη 1972, σ. 97, ὅπου καὶ τὸν χαρακτηρίζει ὡς «νῦν ταγματάρχην τοῦ πεζικοῦ».

2. Στὴν σφραγίδα πρωτοκολλήσεως τοῦ ἐγγράφου σημειώνεται: ἐλήφθ. 20 Φεβρ. 1873, πρωτ. ἀρ. 1006.

3. Ρηματικὴ διακοίνωση.

θεν ἀφοῦ μάλιστα πρὸ ἡμερῶν εἶχε λάβει τὸ ἐξωτερικόν του διαβατήριον καὶ τὸν ἐσωτερικὸν τεσκερὲν¹ δι' Ἑλλήσποντον καὶ ἀληθῶς ἀπῆλθεν ἐντεῦθεν χθὲς μεταβαίνων εἰς Δαρδανέλλια καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Εἰς δὲ τὴν τοπικὴν Ἀρχὴν ἀφοῦ καὶ προφορικῶς παρέστησα τὸ ὅλως ἀδικαιολόγητον καὶ παράνομον τῆς συλλήψεως ταύτης ὅπως ἐνηργήθη ἀπηύθυνα καὶ τακρίδιον συνοδεῦον τὴν ἀναφορὰν τοῦ Καρατάσου δι' οὗ πειροῦμαι νὰ καταδείξω ὅτι μᾶλλον ἰδιωτικὴ σκευωρία ἢ ἐχθροπάθεια ἢ λόγοι ἀστυνομικοὶ ἐπηγόρευσαν τὴν γενομένην σύλληψιν καὶ ζητῶν τὴν ἐνέργειαν ἀνακρίσεων παρουσία καὶ τοῦ διεκμηνέως ὅπως ἀποκαλυφθῶσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ αἷτια τὰ παραγαγόντα τὰς ὑπονοίας καὶ τὰ πρόσωπα τὰ προκαλέσαντα τὴν σύλληψιν, βεβαιωθῶσιν τὰ γεγονότα ἅτινα συνόδευσαν τὴν πράξιν ταύτην καὶ τιμωρηθῶσιν οἱ ἀποδειχθεῖσόμενοι συκοφάνται καὶ τὰ ἐκτελέσαντα τὴν σύλληψιν τοῦ ὑπηρέτου Ἑλληνοστυνομικὰ ὄργανα.

Ἐπειδὴ τὸ τακρίδιον τοῦτο δὲν μετεφράσθη εἰσέτι εἰς τὸ τουρκικόν, μόλις αὐριον θέλει ἐγχειρισθῆ. Ἄγροῦ δὲ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ.

Ὅδχ ἦντιον ἐπειδὴ ἡ σύλληψις τοῦ Καρατάσου καὶ τὸ τακρίδιον τοῦ Διοικητηρίου ἔδωκαν χώραν εἰς τὴν καθ' ὅλην τὴν πόλιν διασπαρεῖσαν φήμην ὅτι ὁ ἐν ἀδείᾳ ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Καρατάσος, υἱὸς τοῦ γνωστοῦ εἰς τὰ μέρη ταῦτα Καρατάσου συνελήφθη ὡς δῆθεν ἐργαζόμενος κατὰ τοῦ καθεστῶτος, ἔκριναν δέον νὰ φέρω τὸ γεγονὸς τοῦτο εἰς γνώσιν ὑμῶν καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ καθοδηγήσετε ἐὰν ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως ὀφείλω νὰ ἐπιμείνω ἀπαιτῶν τὴν ἐνέργειαν ἀνακρίσεων ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου ὅπως ἀποδειχθῶσι τὰ ἐλατήρια ὑφ' ὧν ὤρμήθη εἰς τὴν πράξιν ταύτην ἡ ἀστυνομία καὶ ἐὰν πρέπει νὰ ἀρκεσθῶ εἰς τὴν διαβίβασιν τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Καρατάσου καὶ τοῦ τακρίδιου μου καὶ εἰς τὰς προφορικὰς παραστάσεις ἄς ἔκαμα.

Εἰς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν εἶχα εἰπεῖ προφορικῶς ὅτι ὁ Καρατάσος δὲν εἶναι λιποτάκτης, ὅτι ἔνεκα ἰδιαιτέρων του ὑποθέσεων ταξιδεῦει, ἀλλὰ ἀγνοῶ ἂν ὑπὸ ἀπεριόριστον ἢ περιορισμένην ἄδειαν, ὅτι ὁμως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν στέργει νὰ παράγονται εἰς τὰς ἐγχώριους Ὀθωμανικὰς Ἀρχὰς τοιαῦτα ὑπόνοια κατὰ ὑπηρέτων Ἑλλήνων καὶ μάλιστα ἀνηκόντων ὅπως δήποτε εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὅτι αἱ ἐγχώριοι Ἀρχαὶ ὀφείλου, ἐὰν εἶχον ὑπονοίας, νὰ μοι τὰς ἀνακοινώσουν καὶ οὐχὶ νὰ προβῆ εἰς τὸ ἀδικαιολόγητον διάβημα τῆς συλλήψεως τοῦ Καρατάσου, ἀφοῦ δὲ προέβη εἰς τὴν σύλληψιν συνεπεῖα τῶν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ἐκφρασθεῖσων ὑπονοιῶν καθῆκον εἶχε νὰ μᾶς διαρωτίσῃ περὶ τῶν ὑπονοιῶν τούτων ἐὰν εἶναι βάσιμοι, ἄλλως νὰ ἐξελέγξῃ τὸ ἀβάσιμον αὐτῶν καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς παράγοντας ἐκεῖ τοιαύτας ὑπονοίας καὶ τοιαῦτα σκάνδαλα.

Φέρω δὲ συγχρόνως εἰς γνώσιν τοῦ Ὑπουργείου ὅτι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος

1. Ἐσωτερικὸ διαβατήριον.

Αὐγούστου 1872, ὁ Ἀναστάσιος Καρατάσος ἐπανειλημμένως ἐταξίδευσε μεταξὺ Θεσσαλονίκης, Ναύσσης¹ καὶ Βεροῖας, μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Βόλου, μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Ἄθωνος² ὅτε μὲν παρουσιαζόμενος εἰς τὸ Προξενεῖον Θεωρῶν τὸ διαβατήριόν του, ὅτε δὲ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν καὶ οὕτως εἰπεῖν λαθραίως. Ἐσχάτως διελθὼν ἐκ Βόλου διέμεινεν εἴκοσι περίπου ἡμέρας προτιθέμενος, ὡς ἔλεγε, νὰ ἀπέλθῃ εἰς Δαρδανέλλια καὶ ἀναεώσας ἐπὶ τούτου ἐνταῦθα τὸ διαβατήριόν του. Ἀγνοῶ πρὸς τίνα σκοπὸν ἐπιχειρεῖ ὁ Καρατάσος τὰ ταξίδια ταῦτα. Κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας μου πληροφορίας οὐδεὶς λόγος, οὐδεμία προᾶξις του ἠδύνατο νὰ παράσχη εὐλόγους ὑπονοίας εἰς τὴν τοπικὴν Ἀρχήν. Τοῦτο δὲ μόνον ἐκατηγόρησαν αὐτὸν τινες ὅτι ἐσύχναζεν ἐπὶ πλέον τοῦ δέοντος εἰς οἶνοπνευματοπωλεία. Ὑπόνοιαί ἐπίσης παρήχθησαν δι' αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ εἰς ἐμὲ ὅτι πιθανὸν ἢ σύλληψίς του νὰ ἐσκόπει εἰς περαιτέρω προσβολὴν αὐτοῦ καὶ ὅτι ὑπεκινήθη ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανοῦ Μεχμέτ Δορζὲ λόγῳ ἐκδικήσεως, διότι τὸν ἀδελφόν του ὁ Τσάμης Καρατάσος πολιορκήσας ἐν Σνικῆ τὸ 1854 ἔκανσεν ζῶντα μετὰ τῶν ὀπαδῶν του ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας. Εἰς τὴν ὑπόνοιαν ταύτην δίδουσι χώραν ἄλλα μὲν τινὰ περιστατικὰ ἰδίως δὲ τοῦτο, ὅτι ὁ Δορζὴς ἐξήγει ἐπιμόμως νὰ γνωρίσῃ τίς εἶναι ὁ Καρατάσος, μαθὼν δὲ ὅτι ἐδρίσκετο ἐν τινὶ οἶνοπνευματοπωλείῳ εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ καὶ ἀφοῦ παρατήρησεν αὐτὸν ἐξῆλθεν. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας συνέβη ἢ σύλληψίς του, ἀλλ' αἱ ὑπόνοιαί αὗται μόνον δι' ἀνακρίσεως δύνανται νὰ ἐξελεγθοῦν.

Εὐπειθέστατος
ὁ Πρόξενος
Κ. Βασιλιώτης

Ἀντίγραφον

Ἐν Θεσσαλονίκη τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1873

Διαμαρτύρησις Ἀναστασίου Δ. Καρατάσου, ὑπηκόου Ἑλλήνος,
κατὰ τῆς Διοικητικῆς Ἀρχῆς Θεσσαλονίκης.

Πρὸς τὸ σεβαστὸν Ἑλληνικὸν Προξενεῖον Θεσσαλονίκης.

Κύριε Πρόξενε.

Φέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν ὅτι τὴν χθεσινὴν νύκτα, ἤτοι τὴν 5ην Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 2αν μ.μ. τουρκιστὶ τῆς νυκτός³, ἔξωθεν τοῦ ξενοδοχείου Βενεδέτου ἐν τῇ κεντρικωτέρᾳ τῆς πόλεως ὁδῷ, συνέβη πρὸς ἐμὲ

1. Ὁ Καρατάσος καταγόταν ἀπὸ τὴν Νάουσα.

2. Ἐπισημαίνουμε ὅτι κατὰ τὸ κίνημα τοῦ 1854 ὁ Τσάμης εἶχε στενὲς σχέσεις (θετικὰς καὶ ἀρνητικὰς) μὲ τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ σπουδαιότερο μέρος τῶν ἐπιχειρήσεών του διεξήχθη μὲ βάση ἀγιορειτικὰ μετόχια (Βατοπεδίου στὴν Ὀρμύλια καὶ Χελανδαρίου στὴν Κουμίτσα) καὶ ἐν τέλει διέφυγε πρὸς τὸ Βασίλειο μέσω Ἁγίου Ὄρους.

3. Περίπου 20.00'.

καί τινος ἄλλον Ζακυνθίου, Νικόλαον Βουλιτσον, ἡ ἀκόλουθος ἐπίθεσις ἐκ μέ-
 ρους τῆς ἐπιτοπίου Ἀρχῆς ἄνευ λόγου οὐδενός, ἐνῶ συνομιλοῦσα ἔξωθι τοῦ
 ξενοδοχείου μὲ πλησίασαν πέντε ζαπιέδες¹ εἰς ἀξιωματικὸς καὶ εἰς ἕτερος Ὁθω-
 μανὸς πολίτης ἀκόλουθος τοῦ Σελήμ μπέη καὶ χωρὶς νὰ μὲ εἶπον οὔτε λέξιν
 μὲ ἤρπασαν ἀπὸ τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματός μου ἐνῶ διαμαρτυρόμην ὅτι
 εἶμαι ὑπήκοος Ἑλληναὶ καὶ ὅτι πρέπει νὰ μὲ ὀδηγήσουν εἰς τὸ Προξενεῖον, αὐτοὶ
 ἐναντίον παντὸς νόμου καὶ δικαίου μὲ ἔσυραν βιαίως καὶ δίκην κακούργου εἰς τὸ
 Διοικητήριον, ὄχι διὰ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀλλὰ ἀπὸ διαφόρους στενωποὺς μὲ ἀπό-
 φασιν φαίνεται νὰ μὲ κακοποιήσουν, μὲ ἔκαναν διαφόρους σωματικὰς ἔρευνας
 καὶ μὲ ἀφῆρσαν μίαν ράβδον εὐρωπαϊκὴν, ἓν εἰκοσόφραγκον, τέσσαρα μετζί-
 τια², ἓν μπεσλίκι³, μίαν σιγαροθήκην ἐκ σμάλτου τὸ ἄνω μέρος, καὶ τινὰς ιδιω-
 τικὰς ἐπιστολάς μου, μὲ κατεκράτησαν εἰς τὸ Διοικητήριον ἐπὶ δύο ὥρας παρα-
 νόμως, ἀφοῦ μὲ ἔκαμαν ἐκεῖ διαφόρους ἐρωτήσεις καὶ ὕστερον μὲ ἀσφαλῆ συν-
 οδεῖαν μὲ ἀπέστειλαν εἰς τὸ Προξενεῖον, συνάμα ἐμπόδισαν βιαίως φίλους μου
 τινὰς ἀπὸ τοῦ νὰ δώσουν στιγμιαίαν εἶδησιν εἰς τὸ Προξενεῖον, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου
 ὁ Σελήμ μπέης καὶ ὁ ἀκόλουθός του ἐρράπισαν τὸν ὑπηρέτην τοῦ οἰνοπώλου
 Δ. Καλευρᾶ, Θεοχάργην ὀνόματι, δραμόντα πρὸς τὸ Προξενεῖον πρὸς εἶδησιν.

Μετά τὸ ἀσφαίρετον τοῦτο γεγονός καὶ τὰς παρανόμους ταύτας πράξεις,
 ἐνῶ ἀνέμενον ἱκανοποιήσιν διὰ τὴν προσβολὴν ταύτην παρ' ἐλπίδα εἶδον νὰ μὲ
 κοινοποιηθῆ διὰ τοῦ παρ' ὑμῶν διευθυνομένου Προξενείου τὸ περιεχόμενον
 ἐγγράφου τῆς ἐνταῦθα τοπικῆς Ἀρχῆς, δι' οὗ ὁ Διοικητὴς Θεσσαλονίκης αἰτεῖ
 νὰ ἀπομακρυνθῶ ἐντεῦθεν, ἄνευ λόγου.

Ὅθεν ἀπαντῶ ἐπὶ τῆς ὑμετέρας προσκλήσεως, ἣν δὲν δύναμαι παρὰ νὰ
 σεβασθῶ, ὅτι ἡ ἐντεῦθεν ἀπομάκρυνσίς μου ζημιοῖ σπουδαίως τὰ συμφέροντά
 μου, προσβάλλει τὴν ὑπόληψίν μου καὶ ἀπὸ τοῦδε διαμαρτύρομαι καὶ παρακαλῶ
 ὑμᾶς κύριε Πρόξενε, ἵνα εὐαρεστούμενος ἐνεργήσητε τὰ εἰκότα πρὸς ἱκανοποιή-
 σίν μου καὶ διαβιβάσητε ἀντίγραφον τῆς παρουσίας μου πρὸς τὴν ἐνταῦθα διοι-
 κητικὴν ἀρχὴν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἡ ἀνωτέρω πρᾶξις κύριε Πρόξενε, ὅσον βιαία καὶ προμεμελετημένη
 ὑπῆρξεν τόσον ἐστὶν παράνομος καὶ ἄδικος καθ' ὅσον ἐνῶ μένω ἐνταῦθα ἀπὸ
 εἴκοσι ἡμερῶν, οὔτε προφορικῶς οὔτε ἐγγράφως εἰδοποίησαν τὴν Προξενικὴν
 ἀρχήν. Ἡ πρᾶξις αὕτη πραχθεῖσα καθ' ἑνὸς φιλησύχου καὶ ἐντίμου ὑπηκόου
 σας, προσβάλλει τὴν ἔθνικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὰς μεταξὺ τῆς ὁμόρου ἐπικρα-
 τείας συνθήκας καθ' ὅσον παραβιάζει προσωπικὴν ἐλευθερίαν, τιμὴν, ζωὴν καὶ
 περιουσίαν ἐκείνων τῶν ὁποίων ἄρχετε.

Τελευτῶν παρακαλῶ τὸ σεβαστὸν Προξενεῖον ὅπως ἐνεργήσῃ νὰ ἀνακα-

-
1. Χωροφύλακες.
 2. Ὑποδιαίρεση τοῦ γροσίου.
 3. Πεντάγροσο.

λυφθῶσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ ἄτομα τῆς παρανόμου συλλήψεως καὶ κατακρατήσεώς μου, καὶ μὲ παρέξι πάσαν ἱκανοποίησιν ἐπιβαλλομένην παρὰ τοῦ νόμου.

Ἐπιφυλαττόμενος ἐν καιρῷ πάσαν κατὰ τῶν αὐτουργῶν καὶ συνεργῶν τῶν ἀνωτέρω παρανόμων πράξεων δικαστικὴν ἀγωγὴν, ὑποσημειοῦμαι μὲ σέβας

(ὑπογραφή) Ἀναστάσιος Δημ. Καρατάσος

Ἐπιφυλαττόμενος ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν

Ἄρ. Πρωτ. 1006
συνημ. 2

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Μαρτίου 1873

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν.

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ διαβιβάσωμεν ὑμῖν ἐγκλείστως καὶ ἐπὶ ἐπιστροφῇ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 143 ἀναφορὰν τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη Προξένου τῆς Α.Μ., σὰς παρακαλοῦμεν δὲ ἀφοῦ λάβητε γνῶσιν τοῦ περιεχομένου αὐτῆς νὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ μᾶς πληροφορήσητε ἂν ὁ περὶ οὗ πρόκειται Καρατάσος ἀνήκει εἰς τὸν Βασιλικὸν Στρατόν, ἂν ἐν γνῶσει ὑμῶν διατελεῖ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ ὅτι ἄλλο σχετικὸν περὶ αὐτοῦ ὅπως ὀδηγηθῶμεν εἰς τὰς περαιτέρω ἐνεργείας μας.

Ἐντολῇ τοῦ Ἐπιφυλακτοῦ

ὁ Γ. Γραμματεὺς

Ἀριθμ. 5687

ἐπιστρέφεται μετὰ τῶν ἐγκλείστων πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐπιφυλακτοῦ, εἰς δὲ λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ κοινοποιήσωμεν ὅτι ὁ Ἀναστάσιος Καρατάσος ἀνήκει εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὑπεραριθμῶν μὲ τὸν Βαθμὸν τοῦ ἐπιλοχίου, ἀπῆλθεν μὲ ἄδεια διὰ τε τὸ ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν ἀπὸ τῆς 25ης Ἰουνίου 1871 μέχρι τῆς 21ης Ἰουλίου παρελθόντος ἔτους καθ' ἣν ἐδόθη αὐτῷ ἢ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἄφεις ὥστε ὅτε οὗτος συνελήφθη καὶ ὑπέστη πάνθ' ὅσα ἐκ τῶν συνημμένων διαδηλοῦνται δὲν ἀνῆκε πλέον εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ.

Ἀθήνησι τῇ 14ῃ Μαρτίου 1873

ὁ Ἐπιφυλακτὸς τῶν Στρατιωτικῶν

(ὑπογρ.) Δ. Γρίβας(;)

Ἐπιτομή ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν¹

Ἐκδ. Πρωτ. 1006-1948

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3ῃ Ἀπριλίου 1873

Πρὸς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Πρόξενον τῆς Α.Μ.

Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 143 ἔκθεσις ὑμῶν περὶ τῶν κατὰ τοῦ Ἀναστασίου Καρατάσου ὑπὸ τῆς αὐτόθι ἀστυνομίας ἐνεργηθέντων. Κατὰ τὰς πληροφορίες ἃς ἐλάβομεν παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ἐπιτομῆς ὁ Καρατάσος οὗτος ἀνήκων εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὑπεραριθμῶν μετὰ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιλοχίου ἀπῆλθεν μὲ ἄδειαν διὰ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν ἀπὸ τῆς 26ης Ἰουνίου 1871 μέχρι τῆς 21ης Ἰουλίου παρελθόντος ἔτους, ὅτε ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἄφεςις ὥστε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συλλήψεώς του καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ ἀστυνομικῶν μέτρων περὶ ὧν ἀναφέρετε δὲν ἀνήκεν πλέον εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ.

Τὰς πληροφορίες ταύτας θέλετε λάβει ὑπ' ὄψιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου συνειρομένου καὶ μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Γενικῆς Πρεσβείας ἥτις κ.λ.π.

Ἐντολῇ Ἐπιτομῆς

ὁ Γ. Γραμματεὺς

ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΘ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ

1. Πρόκειται γιὰ πρόχειρο σημείωμα σχεδίου ἐγγράφου.

SUMMARY

Ioakeim A. Papagelos, Adventure of Anastasios D. Karatassos in Thessaloniki in 1873.

We possess very little information on the family of Tsamis Karatassos, leader of the revolution in Chalkidiki in 1854. His eldest child (the total number of children unknown) was Anastasios. He was named after his grand father, the famous fighter of 1821, and he followed the family's profession, that of a soldier.

On 21 July 1872, he was discharged from the army holding the rank of sergeant major, and he set off on a series of journeys into Turkish dominated Greek regions, mainly in Macedonia. Because of the agonistic past of his family, those journeys attracted the interest of the Ottoman authorities, which arrested and questioned him in Thessaloniki on 5,2,1873. The day after the authorities demanded his expulsion back to the then Greek territory,

As there was no specific proof of any subversive activity of Karatassos, the possible reason for this incident was considered to be the intervention of a certain Mehmet Dorje. The latter one being the brother of the leader of the Ottoman forces in Sykia of Chalkidiki in 1854. It is known that Tsamis Karatassos annihilated the whole of the military body during the battle of Sykia, including the brother of Mehmet Dorje. On 13,2,1873 Karatassos left Thessaloniki for Konstantinople.

In this study there are also published five documents, which come from the Historical Archives of the Ministry of Interior of Greece, and which are referring to the adventure of Anastasios D. Karatassos.